

Budu vystupovat v televizi? [1978]

Začalo to jako obvykle. V pátek ve 13.00 hod., v den, kdy měl být vyhlášen rozsudek Nejvyššího soudu nad ing. Alešem Macháčkem a Jiřím Laštůvkou, pro mne do práce přijela Státní bezpečnost: „Tak zase pojedeme, však už to znáte, pane Hejdánek.“ Požádal jsem pány o písemný příkaz; neměli jej. Prý mohu být vyzván ústně a hned mi přednesli výzvu, abych se dostavil atd. podle paragrafu 19 zákona o SNB. Zeptal jsem se, v jaké záležitosti. To se prý dozvím. Výzva tedy byla nenáležitá. Na písemné výzvy jsem se až dosud vždy dostavil; proč si zvykli na tyto mimořádné a nezákonné postupy? Kromě toho jsem upozornil na to, že pracuji do půl čtvrté, a protože mi zásadně nehradí ušlou mzdu, ačkoliv o to vždy žádám, že s nimi před půl čtvrtou nepůjdu. Chtěl jsem také zatelefonovat domů, ale nedovolili mi to. Když tvrdě trvali na svém, řekl jsem jim, že si mohou zopakovat zkušenosti s panem Tominem, chtějí-li. A tak mě popadli a vyvlekli po chodbě a schodech na dvůr, vlekli mě zády po dvoře a dost nešetrně vecpali do čekajícího auta. A tu jsem poprvé selhal. Byl jsem rozhodnut, že nepromluvím ani slovo. Na Tominově jednání mě totiž nejvíc udivovalo jeho mlčení. Chtěl jsem vyzkoušet, zda to také dokážu. Ale vydržel jsem to ke svému zahanbení asi dvě minuty. Pak jsem udýchané příslušníky upozornil, že jsem ztratil botu. Prohlásili, že je to vůbec nezajímá, a nacpali mě do auta. Zastyděl jsem se. Tady jde o lidskou svobodu a důstojnost a já se starám o svou botu. Už ani slovo, umiňoval jsem si.

Cesta proběhla celkem klidně. Příslušníci se vydýchali a ten zřejmě důležitější vyhrožoval, že jestli se hnu, tak uvidím. A ruce na kolena a ani pohyb. Nereagoval jsem. V Bartolomějské mě vyzvali, abych vystoupil. Nereagoval jsem. Nadávali, vyhrožovali. Pak mě o stupeň nešetrněji vytáhli z auta, úmyslně narazili mou hlavu o dveře automobilu. Pak mě spílající táhli po ulici a chodníku do kachlíkové budovy; drželi ne za ruce, ale za rukávy a po zádech mne táhli přes schody k vrátnici. Poprvé to opravdu bolelo. Opřeli mne o boudu vrátného, ale jemu se to vůbec nelíbilo. „Když jste si to přivezli, tak si to někam taky odklidte, teď tady bude chodit celá generalita.“ Tak mne odtáhli za nějaké panely; a jeden šel telefonovat pro pomoc svých soudruhů z oddělení. Po jisté době přišli dva a svorně nadávající s prvními („svoloč“, „kráva“ a jiné názvy zvířecí říše, také: „Tak tohle je ten mluvčí!“, „Národní hrdina!“ apod.) vlekli mne do výtahu, okopávajíce mne vespolek (musím přiznat, že celkem mírně, asi se zatím osmělovali, jen jedno kopnutí do páteře zabořilo víc). Ve druhém patře mne zase z výtahu vlekli po chodbě a dovlekli do jedné z místností, kde mne nechali ležet na zemi. Jeden mi ještě šlápl na neobutou nohu, pak se mu to nezdálo, obrátil botou mou nohu a sešlápl mi (ale zase nijak katastrofálně) několikrát nárt se slovy: Že by nevstal? Zůstal jsem

pochopitelně ležet. Potom všichni odešli se uklidnit a u mne zůstal jen jeden.

Asi po hodině začali ztrácet trpělivost. Chtějící trochu urychlit vývoj událostí, otevřeli na nápad jednoho z nich dokořán celé okno. Měl jsem (v rámci oboustranného experimentu) příležitost zjistit, že se člověku klepou nohy zimou jen asi $\frac{1}{4}$ hodiny; pak si to tělo zařídí a nohy se zase uklidní, i ta bez boty. Mrazivá atmosféra byla občas přerušena: „Tak stále nehodláte mluvit, pane Hejdánek?“ Mlčel jsem. Po čase otevřeli ještě dveře a průvan mi laškovně čechral vlasy. Nohy se mi zase rozklepaly, ale už jsem věděl, že se nemusím starat, že si to moudré tělo časem zařídí sua sponte. Není nad organické prostředky, vyhýbající se každému násilí; dovedou si poradit téměř se vším. A taky že ano. Asi v pět hodin mne do nohou začala chytat křeč, záda mne začala nesnesitelně bolet, žaludek mi svírala bolest (ozvaly se mi v poslední době zase žaludeční vředy, musím častěji alespoň něco málo sníst) a k dovršení všeho jsem – s prominutím – potřeboval jít na záchod. Není nad organické procesy. Nemohl jsem se pochopitelně mlčky zvednout a prostě odejít do jiných místnůstek; mohli by třeba začít střílet. A tak jsem musel promluvit. Dostal jsem povolení a doprovod. Zdvíhal jsem se celý ztuhlý a dost těžce jsem i šel (zkuste ostatně i bez začínající hibernace jít v jedné botě a druhou nohou jen v ponožce).

Když jsem se vrátil, chvílemi jsem přecházel, chvílemi jsem stál za židlí, opíraje se rukama o opěradlo, chvílemi jsem (zpočátku, než mi to zakázali) „seděl“ na stole, odlehčuje si oběma rukama na oporu. Jeden slušnější mladík (který přišel později a slušně mne ležícího pozdravil, a mne pak mrzelo, že jsem mu neodpověděl, takže jsem se mu dodatečně omluvil) mne vyzval, že si mohu zase jako minule lehnout na stůl, když nemohu sedět (všichni už o mně vědí, že mám potíže s páteří a že občas vůbec nemohu sedět). Uvítal jsem to a lehl jsem si. Po čase přišel zase druhý a řekl, že bude sedět za stolem a že se na mou hlavu nebude koukat, abych si – chci-li – zase lehl na zem.

Učinil jsem to. On pak – to bylo už asi po 19 hod. – zavřel poprvé okno a nechal otevřenou jen ventilaci. A asi za půl hodiny se otevřely dveře, v nich muž, který se mi (jediný!) před časem představil jako Uhlíř a vedle něho jiný s televizní kamerou. Uhlíř mi oznámil, že mi položí několik otázek a že bude ode mne požadovat vysvětlení podle § 15 zákona o SNB; tak abych vstal. Učinil jsem tak, zůstal jsem však stát opřený o židli a vyslechl jsem poučení a dva dotazy, co vím o předložených dvou letácích. Viděl jsem je poprvé; řekl jsem tedy, že nic. Obsah jsem nečetl. Pak jsem byl znovu poučen o povinnosti hlásit vše, co bych se o letácích dozvěděl. Vše se natáčelo. Vyšetřovatel mne pak požádal o vysvětlení, proč jsem odmítl na výzvu orgánů Bezpečnosti s nimi jít, takže mne museli odnést. Řekl jsem, že vysvětlení jsem podal na místě; zopakoval jsem je a provedl opravu: příslušníci mne neodnesli, nýbrž odvlékli zády po dvoře, po ulici a

po schodech i chodbě, přitom mne okopávali. Další otázka: Proč dělám takové nepřístojnosti, když se Charta 77 hlásí k respektování zákonů. Prohlásil jsem, že proti neustávajícím nezákonnostem je třeba sahat po stále nových formách protestu. A nakonec jsem byl dotázán, jak myslím, že budou věc posuzovat občané, až uvidí právě pořízené záběry. Odvětil jsem, že to je jen další nezákonnost, že jsem filmován a natáčen bez svého souhlasu, ale že si diváci jistě svůj názor na to učiní. Nakonec jsem upozornil znovu na to, že tu jsem jen v jedné botě a že v mraze odtud v ponožce prostě nepůjdu. Všichni odešli a zůstali jsme zase ve dvou. Lehli jsem si na zem.

Asi po půl druhé hodině jsem byl konečně odveden po schodech dolů (to už jsem dost špatně šel), naložen do jakéhosi prastarého auta a odvezen domů. V hrkajícím vehiklu mě pekelně rozbolela záda. Ale co záda, když jde o svobodu a důstojnost člověka?! A oni mne teď snad chtějí ukazovat v televizi v nějaké nové difamační kampani, v pracovních šatech, z nichž mi utrhali knoflíky, s rozčuchanými vlasy, unaveného a otlučeného. Bude to moje ostuda?

(7. 1. 1978)